

БЯГСТВО ОТ ИЗОЛАЦИЯТА ЧРЕЗ ЕКОПЪТЕКИТЕ ¹

МАЯ ИВАНОВА

Природата и преживяванията на открито обикновено се свързват с почивка, отдих, намаляване на стреса и като цяло алтернатива на градския начин на живот. Разходките в гората, походи, туристически изleti, еко пътеки – всички те отразяват дейности, свързани с възможности за отдих сред природата. Освен ползи за здравето, разходките на открито са алтернатива на масовия туризъм и осигуряват шанс да се избяга от тълпите, да се докоснеш до дивата природа, да се потопиш в естествена среда.

През 2020 година Ковид-19 причини безпрецедентна криза в световен мащаб като принуди хиляди хора да се изолират по домовете си, за да предотвратят евентуална зараза, но и за да запазят близките си от пренасяне на коронавируса. Заради затворените граници, международният туризъм на практика спря. Липсата на пътувания извън страната, от своя страна раздвижи вътрешния туризъм и много хора преоткриха собствените си държави. Освен това, принудителната социална и физическа изолация се отрази негативно на хората и те потърсиха други начини да релаксират, но все пак да спазват наложените хигиенни мерки. Така разходките в парковете, излетите на открито и екопътеките се оказаха една чудесна възможност за разпускане, при това на ниска цена и със спазване на всички изисквания за дистанция.

Опитът на други държави като Франция, Чехия, Португалия ни подтикна да проверим дали и в България се наблюдава подобно явление – дали пандемията принуди и българските туристи през 2020 да посещават по-често екопътеки като начин да избягат от изолацията.

Проучване сред българите относно предпочитанията и честотата на посещение на екопътеки

Проучването сред български туристи е проведено онлайн в периода март-април 2021 година. Въпросникът е разпространяван чрез е-мейл и социални мрежи. Събраните отговори са общо 203. Таблица 1 представя характеристиките на респондентите.

Резултати от проучването

Пандемията през 2020 година принуди много хора да останат у дома, а повечето развлекателни събития бяха изцяло анулирани. Освен това, опасността от заразяване накара хората да избягват групови събирания. В подобна трудна ситуация единствено разходките на открито сред природата останаха като една от малкото възможности за релаксация и забавление. Така походите по екопътеки и излетите в гората се оказаха сред най-популярните активности, чрез които да се облекчи стресът и паниката. Но дали посещението им е наистина увеличено, в сравнение с предишни години?

В първата част на проучването въпросите целяха да разкрият дали честотата на посещение на екопътеките през 2020г се е увеличила спрямо 2019г. Резултатите са изненадващи – въпреки, че респондентите потвърдиха, че са посетили екопътеки средно 3-4 пъти, все пак броят на посещенията им през 2020г. е съвсем малко над 2019г. Очевидно, въпреки очакванията ни, сравнително малко хора са се възползвали от възможността за повече разходки сред природата. Обяснението може да се крие и в различните мотиви за посещение на екопътеки (вж Таблица 2) – най-често посочваните причини са: *Отдих сред природата, Спокойствие и тишина, Излизане навън*, докато *Запазване на физическа дистанция* остава чак на последна позиция. Терапевтичните ефекти от съприкосновението с природата са отдавна доказани, но резултатите от проучването не са еднозначни относно нововъзникналите нужди от социално дистанциране като мотив за излет сред природата.

По-интересни резултати излязоха при факторния анализ. Оказва се, че мотивите на респондентите се разделят естествено в две основни групи – мотиви, свързани с природата, и мотиви, свързани със социално общуване. Втората група фактори отразяват желанието за социализация, но и запазване на физическа дистанция в безопасна среда. Двете групи фактори обясняват съответно 36,98% и 22,19% от вариациите в отговорите на респондентите. Въпреки, че на пръв поглед не се отчете ръст на посещенията на екопътеки във връзка с пандемията и нуждата от физическа дистанция, факторният анализ показва, че все пак респондентите са взели предвид именно тези мотиви при решението си за разходки по екопътеки.

Следващата част от проучването се отнася за възприетията на респондентите относно поддръжката и рекламирането на екопътеките в България. Като цяло резултатите сочат, че е необходимо подобрение в тази посока (вж. Таблица 3). Чисто природните характеристики на екопътеките са най-малко посочвани като нуждаещи се от поддръжка (*Маршрут, Адаптация на терена, Настилка*). Следователно респондентите са по-скоро удовлетворени от местоположението и природните дадености на екопътеките. Но отговорите категорично посочват, че има нужда от допълнителна *Популяризация и реклама, Чистота и Подходящи допълнителни съоръжения (пейки, мостчета, беседки и др.)*. Като най-нуждаеща се от подобрение е посочена *Популяризиране и реклама*, което показва позитивното отношение към екопътеките и желанието да се предоставя повече информация за тях. От друга страна, респондентите акцентират и върху други характеристики като *Информационни табели и обозначения, Маркировка и Мерки за сигурност*

(*парапети*), като задължителни за цялостния туристически продукт, който съставят екопътеките. Изводът е, че чисто техническата инфраструктура е от съществено значение за туристите, защото им гарантира безопасно и безгрижно преживяване (особено за семейства с малки деца). Освен това, планинският туризъм, особено в отдалечени региони, често е основен източник на приходи за местното население. Ето защо, екопътеките и подобни атракции за уикендов туризъм предоставят чудесна възможност за устойчиво регионално развитие и заетост за местните жители. В този смисъл резултатите подсказват, че респондентите са наясно със значението на доброто стопанисване на екопътеките, и са готови да ги посещават и често, ако бъдат поддържани в добро състояние.

По-важни изводи

Пандемията от Ковид-19 изцяло промени живота ни, както и отношението спрямо природата и заниманията на открито. Много хора използват разходките по екопътеки като възможност да избягат от принудителната изолация и да релаксират, като в същото време спазват ограниченията и физическата дистанция. Резултатите от проучването ни разкриха, че броят на посещенията на екопътеки се е повишил съвсем малко, но все пак мотивите на хората са фокусирани върху ползите, които предоставя природата, а не заради изолацията и Ковид-19. Все пак, българските туристи с удоволствие правят излети на открито и поради това смятат, че поддръжката на екопътеките е важна и трябва да се подобри. Специален акцент е поставен на нуждата от реклама и допълнителна популяризация на екопътеките и дейностите, свързани с гората.

Таблица 1. Характеристики на респондентите

		Брой респонденти	Относителен дял
Пол	Мъж	53	26.1
	Жена	149	73.4
	Предпочитам да не казвам	1	0.5
Възраст (години)	18-30	69	34.0
	31-40	39	19.2
	41-50	66	32.5
	51-60	17	8.4
	61+	12	5.9
Месечен доход на домакинството	0-1000 лева	75	36.9
	1001-2000 лева	77	37.9
	2001-3000 лева	27	13.3
	Над 3000 лева	16	7.9
	Нямам доход	8	3.9
Област	София	32	15.8
	Варна	78	38.4
	Бургас	19	9.4
	Добрич	18	8.9
	Други области	56	27.5
Семейно положение	Неженен/необвързан	60	29.6
	Женен/Обвързан без деца	101	49.8
	Женен/Обвързан с деца	25	12.3
	Вдовец/Разведен	17	8.4
Образование	Начално	7	3.4
	Средно	54	26.6
	Висше	142	70.0
Общо		214	100%

Таблица 2. Факторен анализ

Мотиви за посещение на екопътеки	Средна	Стандартно отклонение	Факторни тегла	Алфа на Кронбах	Процент обяснена вариация на отговорите
<i>Ориентирани към природата</i>				0.839	36.986
Почивка и разтоварване сред природата	4.41	1.070	0.866		
Тишина и спокойствие	4.39	1.010	0.789		
Съприкосновение с флора и фауна	3.62	1.353	0.729		
Излизане извън дома	4.13	1.224	0.640		
Движение и тренировка	3.97	1.238	0.714		
<i>Социално ориентирани</i>				0.541	22.189
Време да остана със себе си	3.14	1.536	0.536		
Време да бъда със семейството	3.75	1.445	0.605		
Спазване на физическа дистанция от други хора	2.78	1.591	0.892		

Таблица 3. Поддръжка на екопътеките

Елементи на екопътеките, които се нуждаят от поддръжка	Средна	Стандартно отклонение
Настилка	2.94	1.294
Информационни табели и обозначения	3.57	1.156
Маркировка	3.58	1.120
Маршрут	3.21	1.231
Допълнителни съоръжения (мостове, беседки, пейки и др. подобни)	3.67	1.136
Чистота	3.69	1.209
Мерки за сигурност (например парапети)	3.53	1.279
Допълнителна обработка и адаптиране на терена (за улесняване на туристите)	3.06	1.257
Популяризиране и реклама	3.78	1.336

Забележка: Кодиране – 1- няма нужда от подобрене, 5-нуждае се от голямо подобрене

Забележка:

¹ Настоящият Zangador report е базиран на Ivanova, M. and Slavova, G. (2021). Escape from lockdown through the eco trails. Proceedings of WoodEMA 2021, International Scientific conference "The Response of the Forest-Based Sector to changes in the global economy", Koper, Slovenia, 16-18 June 2021.